

Musielak Maria, *Ier Colloque International "L'Archeologie de la Mer Noire" (Konstanca, 21–24 kwietnia 1994 r.), „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 1995, t. 7, s. 375–377.*

<https://doi.org/10.14746/bp.1995.7.34>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54232>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

Ujęcie epoki pryncypatu w dwóch oddzielnych tomach znajduje uzasadnienie w historii prowincji. Osobno opracowana musi być Mezja niepodzielona (a więc do roku 86): będzie to tom I. Drugi natomiast obejmie Mezę Dolną (*Moesia Inferior*) od jej powstania do schyłku III wieku (reformy administracyjnej cesarza Dioklejana).

W obrębie każdego tomu zachowany zostanie podział zgodny ze stratyfikacją społeczeństwa rzymskiego, tj. senatorowie, ekwici, arystokracja municypalna, jak i specyfiką lokalną: legionieści, żołnierze wojsk pomocniczych, inni. Trzeci tom uporządkowany będzie nieco inaczej: administracja państwowa, hierarchia kościelna i męczennicy chrześcijańscy, napływowa ludność barbarzyńska (elita), inni. Oczywiście, jest to w tej chwili tylko koncepcja robocza, która w trakcie prac na pewno ulegnie niejednej jeszcze modyfikacji.

Zakładamy, że każdy z tomów dzielić się będzie na części (fascykuly, np. „Senatorowie na obszarze Mezji niepodzielonej”), ukazywać się one będą oddzielnie, aby przez to przyspieszyć publikację partii gotowych. W tej chwili ukazała się praca poświęcona legionistom mezyjskim w I wieku po Chrystusie (jest to trzecia część tomu I). Do całości sporządzony zostanie indeks rzeczowy, który ułatwi korzystanie z dzieła.

Twórcy projektu założyli, że w trakcie realizowania „Prozopografii Mezji” (Dolnej) informować będą o swych pracach w specjalnych „zeszytach roboczych”. Chodziło o pokazanie zarówno metody pracy, jak i o szeroko rozumianą dyskusję nad charakterem i przydatnością metody prozopograficznej. Ten ostatni cel przyświecał przede wszystkim pierwszemu z „zeszytów” o programowym tytule *Prosopographica*³. Znalazło się w nim wiele artykułów nawiązujących bezpośrednio do problemu stosowania metody prozopograficznej. Wśród nich za szczególnie ważny uznać trzeba tekst J. Kolendo⁴. Autor wskazał, wychodząc z analizy książki włoskiego uczonego G.L. Gregori o prozopografię włoskiego miasta Brixia (dz. Brescia)⁵, na sensowność i potrzebę prowadzenia tego typu badań, jakie zostały podjęte w Poznaniu.

Kolejne dwa „zeszyty robocze” zatytułowaliśmy *Studia Moesiaca*⁶, co odpowiada w pełni terytorialnemu zakresowi projektu. Nie oznacza to bynajmniej, że znajdują się w nich materiały dotyczące tylko i wyłącznie Mezji. W obydwu tomach zamieszczone zostały również studia odnoszące się, w szerokim znaczeniu, do metody prozopograficznej, epigrafiki i onomastyki. Istotne jest także, że każdy z tomów zawiera konkretne hasła, będące w założeniu propozycją do ewentualnej dyskusji naukowej.

Projekt realizuje przede wszystkim środowisko poznańskie, ale we współpracy z kolegami z Bułgarii i Rumunii.

Leszek Mrozewicz

Ier COLLOQUE INTERNATIONAL „L'ARCHEOLOGIE DE LA MER NOIRE”

(Konstancja, 21-24 kwietnia 1994 r.)

W dniach od 21 do 24 kwietnia 1994 roku w Konstancji odbyło się pierwsze kolokwium organizowane przez Ministerstwo Kultury Rumunii, Dyрекcję Generalną Ochrony i Waloryzacji Narodowego Dziedzictwa Kulturalnego oraz Muzeum Historii Narodowej i Archeologii (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie) w Konstancji – poświęcone problemom archeologii nadczar-nomorskiej.

³ *Prosopographica*, hrsg. von L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1993.

⁴ *Die Prosopographie der Bewohner der römischen Stadt Brescia*, s. 115-118.

⁵ G. L. Gregori, *Brescia romana. Ricerche di prosopografia e storia sociale, I. I documenti*, Roma 1990 (Vetera 7).

⁶ *Studia Moesiaca*, ed. L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1994; *Studia Moesiaca II*, ed. L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1994..

Celem spotkania było podzielenie się dotychczasowymi wynikami prac prowadzonych w różnych ośrodkach naukowych i zorganizowanie stałej współpracy specjalistów zajmujących się archeologią i historią starożytną wybrzeży Morza Czarnego do okresu bizantyjskiego włącznie. Temu celowi mają służyć regularnie organizowane sympozja. W pierwszym z nich uczestniczyli uczeni z Rumunii, Bułgarii, Grecji oraz Polski.

Odbyły się dwie sesje plenarne, 21 kwietnia – otwarcie obrad z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Kultury Rumunii i władz miejscowych oraz arcybiskupa Konstancy, a 24 kwietnia – podsumowanie i dyskusja na temat zakresu tematycznego i form dalszej współpracy.

We wstępnej części obrad uczestnicy wysłuchali referatu poświęconego problemom archeologii i konserwacji zabytków w Rumunii w kontekście archeologii nadczarnomorskiej, wygłoszonego przez przedstawiciela Dyrekcji Generalnej Ochrony i Waloryzacji Narodowego Dziedzictwa Kulturalnego.

Następnie arcybiskup Lucien Florea przedstawił zabytki archeologiczne wskazujące na chrześcijańskie korzenie narodu rumuńskiego (*La christianisme dans l'archéologie de la Dobroudja*), a Ion Barnea dokumentację dotyczącą dwóch biskupów z Tomis (*Unedierte hyzantinische Bleisiegel aus Tomis – Constantza*).

Po południu pierwszego dnia oraz w drugi dzień obrad prace toczyły się w trzech sekcjach. Wygłoszono szereg referatów poświęconych „Cywilizacji autochtonicznej wobec kolonizacji greckiej” (sekcja I), „Administracji i instytucjom epoki hellenistycznej i rzymskiej” (sekcja II) oraz „Pozostałościom chrześcijańskim, rzymsko-bizantyjskim w regionie pontyjskim” (sekcja III).

W ramach II sekcji uczestnicy wysłuchali i przedyskutowali dziewięć referatów.

Trzy z nich omawiały występowanie ceramiki w Mezji Dolnej i w Tomis (C. Mușeteanu, *Céramique à glasure plombifère de la Mésie Inferieure*; L. Buzoianu, *Importations amphoriques inédites de Tomi*; M. Bucovață, *Considérations sur le commerce avec des objets en céramique et en verre importés à Tomi aux Ier-IIIe siècles n.è.*).

Próbie wyodrębnienia grup rzeźb pochodzących z kilku pracowni rzeźbiarskich w Tomis podjęła Z. Covacef (*Des ateliers sculpturaux à Tomis aux Ier-IIIe s. apr.J.Ch.*).

Dwa wystąpienia poświęcone administracji Mezji Dolnej bazowały na materiałach epigraficznych. M. Bărbulescu i A. Rădulescu (*Un nouveau gouverneur de la province Moesia Inferior, Sallius Aristaeus, attesté sur le limes scythique*) zajęli się problemem datowania i możliwości identyfikacji legata cesarskiego na podstawie kamienia milowego. M. Musielak (*Premier pontarque*) rozważała okoliczności, w jakich powstał związek miast greckich na zachodnim wybrzeżu Morza Czarnego i pojawił się urząd pontarchy.

Cztery referaty przedstawiały znaleziska monetarne z okresu panowania rzymskiego i, na ich podstawie, wnioski na temat sytuacji politycznej i gospodarczej regionu (G. Poenaru-Bordea, *R. Ocheșeanu, Trésor des deniers romains de Rachelu et autres découvertes des monnaies antiques et byzantines de la commune de Luncavitz (dép. de Tulcea)*; E. Oberländer-Târnoveanu, *La production et la circulation des monnaies ouestpontique aux Ier-IIIe s. n.è.*, omawia związki emisji monetarnych i obiegu pieniądza z organizacją wojskową; D. Boteva, *The Coinage of Histria for Septimius Severus and his Family*; A. Vertran, *La crise de l'Empire romain au milieu du IIIe s. n.è. reflétée dans des découvertes monétaires de la Dobroudja*).

Materiały z kolokwium zostaną opublikowane przez rumuńskich organizatorów spotkania.

Uczestnicy zwiedzili w Konstancy muzeum oraz niedawno odsłonięty późnorzymski grób, obejrzeli także mozaikę z czasów rzymskich – największą znaną w regionie. Wzięli również udział w dwóch wycieczkach naukowych: 22 kwietnia wykopaliska na terenie starożytnej Histrii przedstawił prof. A. Suceveanu, 23 kwietnia profesorowie Al. i I. Barnea byli przewodnikami po pozostałościach *Tropaeum Traiani* (muzeum w Adamklisi, rekonstrukcja pomnika i wykopaliska rzymskiej kolonii). W Mangalii odwiedzono wykopaliska prowadzone na terenie pobliskiej starożytnej nekropoli i w samym mieście – starożytnej Kallatis.

Postanowiono kontynuować spotkania poświęcone obszarowi nadczarnomorskiemu w starożytności, nie ograniczając się przy tym do problematyki czysto archeologicznej i rozszerzając krąg uczestników o specjalistów zajmujących się północnymi i wschodnimi wybrzeżami Morza Czarnego. Kolejne kolokwium ma zostać zorganizowane w Bułgarii, w Warnie.

Maria Musielak

VIIIème SEMAINES PHILIPPOPOLITAINES
DE L'HISTOIRE ET DE LA CULTURE THRACE

(Plovdiv, 8-14 września 1994 r.)

Semaines Philippopolitaines wpisały się już mocno w pejzaż międzynarodowych badań trakologicznych. Odbywają się one co cztery lata w Płowdiw, mieście o głębokiej tradycji trackiej i grecko-rzymskiej (jego nazwy antyczne: Pulpudeva, Philippopolis, Trimontium), pod auspicjami Bułgarskiej Akademii Nauk. Podobnie jak i poprzednie, również i ta konferencja zorganizowana była z dużą pieczołowitością, przy znacznym udziale władz lokalnych, przywiązujących olbrzymią wagę do tych spotkań.

Semaines Philippopolitaines odbywają się z reguły wczesną jesienią. Obecne, ósme już spotkanie miało miejsce w dniach od 8 do 14 września 1994 r., a jego temat przewodni brzmiał: *L'hellénisme et la civilisation thrace*.

Poza wystąpieniami plenarnymi, obrady toczyły się w ramach trzech „okrągłych stołów”, koncentrując się wokół następujących problemów:

1. Polis i monarchia w południowo-wschodniej Europie.
2. Sztuka tracka i sztuka w Tracji.
3. Diaspora tracka.

Poniżej charakteryzujemy najważniejsze z referatów.

Odczyt programowy, pt. *L'hellénisme et la civilisation thrace* wygłosił Aleksander Fol (Sofia). Osią przewodnią jego wystąpienia był wpływ cywilizacji greckiej na rozwój kulturalny starożytnej Tracji.

Duże zainteresowanie referentów wzbudziła tracka sztuka sepulkralna, w tym szczególnie grobowce trackie. Poświęcono im kilka odczytów. M. Čičikova (Sofia) zajęła się dekoracją grobowców i zaproponowała, na tej podstawie, ich własną typologię (*Les tombeaux thrace d'époque hellénistique*). Cechy konstrukcyjne grobowców tumulusowych z nekropoli hellenistycznych w Philippopolis omówiła M. Bospaćieva (Płowdiw): *Sépulture tumulaire de la nécropole hellénistique de Philippopolis*. Grób z miejscowości Voivodinovo był przedmiotem wystąpienia E. Kessiakovej z Płowdiw (*Sépulture thrace du village de Voivodinovo*). Słynne trackie grobowce kopułowe zaprzętnęły uwagę J. Hatłasa (Poznań). Zwrócił on uwagę na nie rozstrzygnięty dotąd problem ich pochodzenia, zarówno w sensie geograficznym jak i typologicznym, oraz na związane z tym trudności chronologiczne (*Die Kupplgräber als Gipfelleistung der thrakischen sepulkralen Kunst*).

Sporo miejsca w obradach zajęły także wykopaliska bułgarsko-czeskie w Pistiros (dzisiejsze Septemvri), emporium greckim na terenie Tracji. O kluczowym znaczeniu tego stanowiska dla poznania wzajemnych relacji trako-greckich w V i IV wieku przed Chr. mówił M. Domaradzki z Sofii (*Les relations culturelles thraco-grecques aux Ve-IVe ss. av. J.-Chr.*). Relacje te dokumentowane są między innymi dzięki obficie znajdowanym w trakcie wykopalisk monetom greckim. Materiał numizmatyczny pozwala również na zbadanie wpływów macedońskich na tym terenie. Ten problem stał się przedmiotem dociekań V. Tanevej z Septemvri (*Monnaies des souverains macedoniens provenant de Pistiros*). Bogaty materiał epigraficzny z Pistiros: graffiti na fragmentach naczyń, blokach i płytach kamiennych był tematem wystąpienia L. Domaradzkiej (Sofia): *Les*